

Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet Meslek Yüksekokulu
DAMGA VERGİSİ ve HARÇLAR BİLGİSİ DERSİ
Açık Ders Malzemesi

Yrd. Doç. Dr. İdris Hakan FURTUN

İkinci Hafta

- Ünite 2

Ünite II

DAMGA VERGİSİNİN UNSURLARI

Damga Vergisinin Konusu

- Damga vergisinin konusu **488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde** düzenlenmiştir. Anılan maddede **Damga Vergisi Kanunu'na ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtların** damga vergisine tabi olduğu belirtilmiştir.
- Yukarıdaki paragraftan da anlaşılacağı üzere damga vergisinin konu unsurunu **bir kısım kâğıt ve belgeler** oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle damga vergisi **“kâğıt”** kavramı üzerine bina edilmiş bir mali yükümlülüktür. Burada kağıt ile kastedilen **üzerlerinde hukuki işlemlerin yazılı olduğu bazı belgelerdir.**
- Yasanın 1. maddesinde **kâğıt** terimi, **yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler** olarak tanımlanmıştır.
- Ayrıca 5228 sayılı Yasanın 59. maddesinin 4/a bendi ile 31.07.2004 tarihinde Damga Vergisi Kanunu'nda yapılan değişiklik ile **elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgelerin** de kâğıt olarak değerlendirileceği ifade edilmiştir.
- 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun “tanımlar” başlıklı 3. maddesinin (a) bendinde elektronik verinin “elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan veya saklanan kayıtları”, elektronik imzanın ise “Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi” ifade ettiği belirtilmiştir.

Kağıt kavramı ve kapsamı

- En genel anlamı ile **kâğıt**, medeni, ticari ya da resmi-idari işlemler ile ilgili bir hususu ispat ve belli etmeye yarayan, yazılmış ve imzalanmış olan veya imza yerine geçecek bir işaret konulmuş bulunan maddi varlığı haiz belgeler olarak tanımlanabilir.
- Ayrıca yasanın “şümul” başlıklı ikinci maddesinde vergiye tabi kâğıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerini alan mektup ve şerhler ile bu kâğıtların hükümlerinin yenilenmesine, uzatılmasına, değiştirilmesine devrine veya bozulmasına ilişkin mektup ve şerhlerin de damga vergisine tabi olacağı hükme bağlanmıştır.
- Bu hüküm gereğince yasa anlamındaki **kağıtların yanında vergiye tabi kâğıtların yerine geçen (mektup ve şerh biçimindeki) kâğıtlar da damga vergisine tabi olur.**

Mektup

- **Mektup** insanlar arasında haberleşme amacıyla kullanılan bir belgedir.
- Mektuplar normalde bir hukuki muamele içermezler. Bununla birlikte *bir mektup yasanın kapsamı içinde bulunan bir kâğıdın içeriğine sahip ise, diğer bir deyişle bir hususu belli ve ispat etme özelliğini haizse ya da bir hukuki ilişkide tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini belirleyecek şekilde kaleme alınmışsa, bir akdi ilişkide ispat ve tevsik vasıtası olarak kullanılabilir ve de ibraz edilebilecek nitelik taşıyorsa* damga vergisine tabi tutulur.

TASDİK ŞERHİ

(5 Ekim 1961 tarihli Lahey Sözleşmesi)

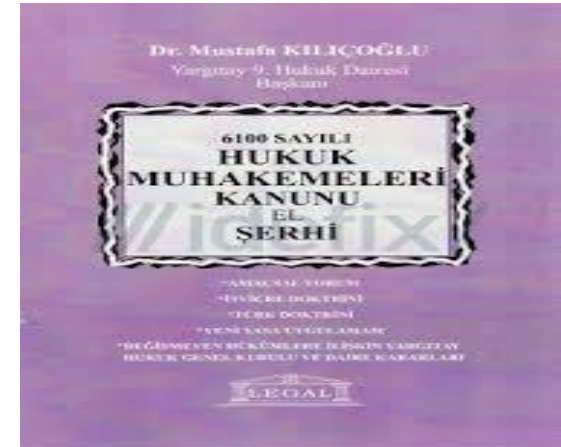
APOSTILLE

(Convention de La Haye du 5 Octobre 1961)

- 1- Ülke TÜRKİYE - LA TURQUIE
İşbu resmi belge: *Fikre*
- 2- *Karagöze* tarafından imzalanmıştır.
- 3- İmzalatayının sıfatı *Başkatibe*... dir.
- 4- *Kadılcı* nun mühür/damgasını taşımaktadır,
17- Noterliği **TASDİK**
- 5- *Kadılcı* 'da
- 6- *12.03.2008* günü
- 7- *Yazı İşleri Müdürü* tarafından
- 8- No *684* ile tasdik edilmiştir.
- 9- Mühür/Damga 10- İmza

Ramazan GÜRÇAY
Yazı İşleri Müdürü
Kadıköy Yazınokamı A.

Şerh

- **Şerh** bir anlam ifade etmek, bir hususu açıklamak, ayrıntılı biçimde anlatmak için yazılmış belgelerdir.
- *Bir şerh de, bir hususu belli ve ispat etme özelliğine sahipse veya mevcut ve damga vergisine tabi bir kâğıdın hükümlerinin yenilenmesi, uzatılması, devri, değiştirilmesi veya bozulması (feshi) hususlarında kaleme alınmışsa bir başka deyişle yeni bir kâğıdın düzenlenmesi hükmünde ise veya mevcut bir kâğıdın yerini alan nitelikte ise* damga vergisine tabi tutulur.

Kağıdın Düzenlenmesi Koşulu

- Damga vergisine tabi tutulmak için öncelikle **kâğıdın düzenlenmiş olması, belge haline getirilmiş olması** gerekir.
- **Belge hukuki bir sonuç doğurmaya veya bir durumu ispat ve belli etmeye yönelik olarak insan iradesini gözle algılanabilir şekilde dışarı vuran yazılardır.**
- **Düzenlenmek hukuki işlemin kâğıda bağlanması, yazılı şekilde yapılmasını gerektirir.**
- *Düzenlenmek suretiyle kâğıt ilgili olduğu hukuki işlem ile ilgili bir hususu ispat ve belli etme ve bu husus açısından hüküm ifade etme niteliğini kazanır* ki bu durum damga vergisi açısından vergiyi doğuran olay unsurunu oluşturur.
- Damga vergisi bir işlemin kâğıda bağlanmak suretiyle hukuki değer kazanıp, hukuk düzeninin sağladığı himayeden yararlanmaya başlaması nedeni ile alınan bir mali yükümlülüktür.
- Kâğıda bağlama işleme **hukuki açıdan ispat ve tevsik kabiliyeti** kazandırır. Ancak varlığı ispat edilebilen bir hak hukuki değer taşır ve hukuk düzeni tarafından korunur. Hukukta kural işlemlerin senetle ispatlanmasıdır (eski HUMK madde 288-yeni HMK maddeler 199,200). Senede bağlanma işleme hukuki himaye sağlar.

HMK

- **İKİNCİ BÖLÜM**
- **Belge ve Senet**
- **Belge**
- **MADDE 199-** (1) *Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları* bu Kanuna göre belgedir.
- **Senetle ispat zorunluluğu**
- **MADDE 200-** (1) **Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri ikibinbeşyüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir.** Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle ikibinbeşyüz Türk Lirasından aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz.
- (2) Bu madde uyarınca senetle ispatı gereken hususlarda birinci fıkradaki düzenleme hatırlatılarak karşı tarafın açık muvafakati hâlinde tanık dinlenebilir.

Kağıdın Türkiye’de Düzenlenmiş Olması Koşulu-

1

- Damga vergisine tabi bir kâğıdın vergilendirilebilmesi için ayrıca **kural olarak bu kâğıdın Türkiye’de düzenlenmiş olması** gerekir.
- Zira vergilendirmede mülkilik ilkesi bir devletin kendi ülkesi içinde bulunan vergi konuları ile kendi ülkesinde gerçekleşen vergiyi doğuran olayları vergilendirebilmesini gerektirir. Damga Vergisi Kanunu da dâhil olmak üzere mali yükümlülükler dair yasalar ülkenin mali egemenliğinin geçerli olduğu alanda uygulanabilir. Başka bir deyişle damga vergisi **Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin egemenlik hakkının (mali egemenlik) geçerli olduğu saha içinde düzenlenmiş kâğıtlardan** alınabilir. Damga Vergisi Kanunu kapsamında vergilendirilecek olan kâğıtlar kural olarak **Türkiye’deki işlemlerle ilgili olarak Türkiye’de düzenlenmiş kâğıtlardır.**

Kağıdın Türkiye’de Düzenlenmiş Olması Koşulu-

2

- *Yabancı ülkelerde veya uluslararası hukukta yabancı ülke kabul edilen elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtlar kural olarak Türkiye’de damga vergisine tabi tutulamaz.* Bununla birlikte 1. maddenin son fıkrasında yabancı memleketler ile Türkiye`deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtların da, bunlar Türkiye`de resmi dairelere ibraz edildiği, üzerine devir veya ciro işlemleri yürütüldüğü veya herhangi bir suretle hükümlerinden faydalanıldığı takdirde vergiye tabi tutulacağı belirtilmiştir. Türkiye’de bulunan ve Türk Hukuk Sistemi içinde değerlendirilip hükmünden yararlanılacak olan kâğıtlar, bunların fiziki düzenleme yeri Türkiye dışında olsa dahi, Türkiye’de damga vergisine tabi tutulurlar. Bu bağlamda yabancı memleketler ile Türkiye`deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtlar kısmen veya tamamen Türkiye’deki işlemlerle ilgili ise bunlar Türkiye’de resmi dairelere (örneğin mahkemelere veya icra dairelerine) bir hususun ispatı veya belli edilmesi amacıyla ibraz edilip varlıkları ortaya konulursa veya bu kâğıtlar üzerinde Türkiye’de devir ve ciro işlemleri yürütülürse ya da Türkiye’de bu kâğıtların hükümlerinden herhangi başka bir şekilde yararlanılırsa bu kâğıtlardan da, damga vergisi alınır.
- Örneğin serbest bölgeler Türkiye’nin siyasi sınırları içinde yer alsa da gümrük –mali sınırları dışında yer alan yerlerdir. Serbest bölgelerde gerçekleştirilen ekonomik faaliyetler ile ilgili olarak bu bölgeler içinde düzenlenip hükmünden yararlanılan kâğıtlar damga vergisine tabi olmaz. (3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası “Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar; *Bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar damga vergisi ve harçlardan müstesnadır*”.) Ancak bu kâğıtların hükmünden serbest bölge dışında da yararlanılmak istenirse damga vergisi yükümlülüğü şüphesiz gündeme gelecektir.

Yasaya Ekli (1) Sayılı Tablo

Kapsamında Bulunmak

- Kâğıdın damga vergisi ile yükümlendirilebilmesi için ayrıca **kanuna ekli (1) sayılı tablo kapsamında bulunması** gerekmektedir.

488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu'na ekli (1) sayılı tabloda damga vergisine tabi kâğıtlar;

- 1. akitlerle ilgili kâğıtlar,**
- 2. kararlar ve mazbatalar,**
- 3. ticari işlemlerde kullanılan kâğıtlar,**
- 4. makbuzlar ve diğer kâğıtlar**

olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

- Anayasa'nın 73. maddesinde ifadesini bulan vergilerin yasallığı ilkesi uyarınca Damga Vergisi Kanunu'na ekli (1) sayılı tabloda yer almayan bir kâğıttan damga vergisi alınamayacaktır.

Yrd. Doç. Dr. Hakan FURTUN